

ПОЛОЖЕННЯ ЖІНКИ В РАДЯНСЬКІЙ РОСІЇ.

(Відомі з-під псевдоніма "Жіночого Відділу Комуністичного Інтернаціоналу, опубліковані в грудні 1921 р.)

Я постарався в моїх докладах порівняти положення жінки в капіталістичній суспільності і в Радянській Росії.

Жіночий рух в Росії доволі молодий, молодший як за Європою, де вже визначні жінки десяти років працюють над організацією своїх товаришок. Звісно, що наша тов. Цеткін вже від того часу посвятила себе жіночому рухові та працювала головним чином піднесення соціального і економічного положення жінки та її культурного урівня. Зовсім інше малась справа в Росії. Тут були вправді буржуазні жіночі організації, але всередині соціалістичних партій не було для жінок окремих організацій.

Тоті відносини змінилися основною по лютевій революції, коли з західної Європи вернулось в Росію велике число російських емігранток. Вони обстоювали за окремою пропагандою між робітницями. Головною проголошувала отсю форму організації товаришка Коллонтай словом і писемно. Однак отті товаришки мали менше противників, і хотів Петроградський Комітет заявити ся за окремими жіночими секціями в партійних організаціях, то сеї ухвали заля опору ріжних товаришок не здійснило.

В жовтневій революції жінка досягнула певне рівноправнене. І тому піднесено питання, до чого були-б потрібні окремі організації, коли законодавство радянського правління вже дало жінці всі права.

Російська революція дала жінці певне політичне рівноправнене. Такого вона не має в тих західно-європейських державах, де істнує буржуазна демократія. Такого не отримала жінка і за Керенського. Революція знесла ріжницю полів, дала жінкам пролетарських класів пасивне і активне виборче право і уможливила їм доступ до всіх станів.

Однак не слід ще говорити про цілковите рівноправнене. Причини сього належать шукати в дуже низькому культурному урівненні російських робітниць і селянок. Заляди того маса сільських робітниць і селянок не знає прав, що їм належать ся та не вміє ними користуватися.

Щоби робітниця могла вповні користуватися своїм правом, треба їй дати багато вільного часу на своє виховане та виконане своїх прав. Відтак радянське правління змагається здійснити принцип про охорону материнства. Вправді і в західній Європі істнує доволі широке законодавство для охорони материнства, однак буржуазні держави не переводять в життя отсих законів. Вони отають ся на папері. Врешті се законодавство збудоване на філіантропічних основах.

А в Радянській Росії переводить ся всі закони, що дотикають охорони материнства та дітей.

Охорона материнства та дітей.

Радянське правління опікується дуже вагітною жінкою. Під заохочує у всі засоби життя. Її пайок більший від пайка других робітниць. Вагітна жінка вільна від праці всім тижням перед та всім по народженню дитини. Умова робітниця не працює лише через 6 неділей перед і 6 неділей по народженню дитини. Через той час виплачують їй повну платню. Відтак кождо матір ульняють з кожних трох годинах праці в той цілі, щоб вона могла займатися кормленням дитини.

Для кождої новонародженої дитини дістає матір 30 аршинів мануфактури і подлата або вже готові суконки для дитини. Через дев'ять місяців по народженню дитини виплачують матері 25 проц. додатку до платні на кормлення дитини.

Піднести належить уряджене багатою домім для дітей, які находять ся близько фабрик. В них виховується дитин, там їх годують і там стоять вони під доглядом лікарів. По праці може кождо матір забрати свою дитину домім.

Згадати треба теж стації для лікарської поради. Там що дитині неділя оглядає ся дитину і даєсь пораду щодо її кормлення. Там теж робітниця, що не годі самі кормити своїх дітей, отримують для них молоко.

Очевидно, в Радянській Росії нема нещасливих а тим самим і нелегальних дітей. Кождо вагітна жінка має ті самі права. Для тих жінок, що не ведуть господарства, засновані окремі доми для матерів і дітей. В них може отається вагітна жінка через цілий рік по породі. Признаю, що організація всіх цих інституцій ще доволі слаба. Се головною заля браку кваліфікованих сил, що могли-б служити в цих інституціях. А ті, що там служать, теж ще не вишколені як слід.

Тоті організації, які взагалі все, що відноситься до охорони матерів, підлягають наркомздоровля. Ще їх дуже мало. Маємо всього 400 "ясел" і 600 домім для дітей. В них поміщено 14.000 дітей та 13.000 матерів. Уже на тім можна переконатися, як радянське правління дбає про розвиток цих інституцій. Решту най виснажить цифри: коли в 1918 р. на ті цілі видано всього 11 мільонів рублів, то в 1920 р. видано на ту цілі 2 мільярди рублів.

Спеціальні курси в Москві і по других містах мають вишколити службу для цих інституцій і в той спосіб усунути нестачу вишколеної служби, яку так відчуваємо. Курси в Москві покінчили 1000 виховувачок, 80 проц. з них се робітниця. Тепер засновуєть такі курси по всіх губерніальних містах.

В сялах лишаєсь дитина аж до третього року життя. Відтак вона йде в диточий сад. Тут отає до 8-го року. Тут її виховують, тут її цілком годують. По осьмій році дитина йде до школи, де наука відбуваєсь безплатно. В цих інституціях отають діти лише через день. Крім сего є доми для дітей, де діти робітниць і селянок живуть аж до кінця свого вихованя. Тут їх годують, тут їх убирають. Звідси йдуть у висші школи де, в противенстві до університетів, в буржуазних державах, передовсім приймаєсь дитин робітниць та селян.

Те, що досі сказано, відноситься до тих дітей, яких виховане взяла цілком держава. Се однак зникаюча меншість всіх російських дітей. Більшість дітей живе дома. Вони аж до останніх днів дістають безплатно харчі і убрание. Після найновішого декрету радянського правління отримують і всі дорослі трудові члени суспільності безплатно харчі і убрание.

Ми вповні свідомі того, що ми поробили на тім полі доперва перші кроки. Горожанська війна, що пожирала всі наші сили, спинила цілковите довершене піднятого нами діла. Много сил, які ми могли-б віддати сій справі, мусить працювати в армії. Армія забирає теж много будинків на касарні і лазарети, в яких ми могли-б уряджувати доми для дітей.

Відтак ще доволі неосвічена робітниця і селянка не має належного зрозуміння для справи, врешті і економічне положення Росії, заохочене бьодою у неможливує радянському правлінню задоволити вповні потреби робочого населеня. Наш комуністичний ідеал — цілковите безплатне виховане дітей на кошті держави, ся передумова повного визволення жінки дуже терпить серед таких обставин.

Охорона материнства і дитини лежить нам дуже на серці. Московські наради в справі охорони материнства, що відбулись недавно ухвалили, подібно як другі жіночі конференції резолюції, котрі жадають переведення цілковитої охорони материнства. Бо доперва тоді ми зможемо віддати державі всі свободні сили. В тім мусить нам однак помагати західно-європейський пролетаріат. Бо коли він нам поможе осигнути нашу цілі, то він розв'яже се питання і для себе.

Охорона праці.

І в буржуазних державах є закони про охорону праці. Тоті однак зовсім не призначені для охорони праці, вони дійсно є охороною капіталу. Се бачилисьмо найлучше за часів імперіалістичної війни, де при помочи урядів доміли закони про охорону праці. Звісно, що під час війни притягнули робітниць і діти до найтяжчих робіт, що руйнували їх здоров'я.

Радянське правління від самого-ж початку свого істнованя змагаєсь перевести в життя закони, що відносять ся до охорони праці. І так сейчас на початку революції завведено осьмогодинний робочий день, нічну працю ограничену на ті заводи, де вона konieczна і знижено до 7 годин, та заборонено працю дітей аж до 14 року життя. Від 14 до 16-го року життя ограничене час праці до 4 годин, від 16 до 18-го року життя до 6 годин. Хора робітниця отримує безплатно медичну поміч та ліки. І підчас хвороби виплачуєть їй цілу платню. Так радянське правління сейчас по здобуттю влади здійснило цілий мінімальний соціалістичний програм, що відноситься до охорони праці.

Новості, завведені радянським правлінням, являють ся відступити. Кождо робітниця, подібно як кождий робітник, отримує, що року платню відпустку на 14 днів. Робітниця і робітниця, що працюють при тяжких роботах отримують цілкомлітній відпустку. Радянське правління дбає теж про те, щоб робітниця дійсно використувала відпустку для скріплення свого здоров'я та піднесення свого образованя. І як все, так і під тім зглядом Пітер (Петроград) дає примір гідний наслідуваня. Давнішні палати капіталістів замінено в доми для відпочинку, де робітниця і робітниця відвідують свої сили під доглядом лікарів. Там дістають здорові харчі, там бібліотеки, доклади і клуби уможливають відвіжити і умилуватися розпустити. Вона привіла інші форми, більше людські. Жінок, що віддають ся проституції не проголошувать ся поза законом, ними суспільність не погорджує. Передовсім поборою проституцію Пітер, а саме дорогою пропаганди і піднесення урівненя робітниць.

Заводову проституцію побороюють лікарі і професійні союзи. Професію призначають їй до праці. Коли вони не хочуть приймати призначеної для них праці, то їх вважаєсь дезертирами праці та переносить ся в концентраційний табір, де їх виховують для праці.

Вже в буржуазній державі супружество було і оталося важним проблемом. Супружество було для жінки до певної міри в'язницею. До певної міри воно було законом дозволене проституції. Жінка видавалась за чоловіка здебільша в цілі улашнення свого положеня. Другі жінки зробили се в той цілі, щоб осигнути так назване "соціально становиско". Много жінок змусили родичі віддавати заміж проти своєї волі. Мужчини знова женились дуже часто д'ятого, щоб при помочи жінок зробити кар'єру. Гірше було положення жінки на селі. Вправді і робітниця перенялась поглядами пануючих в буржуазних сферах, але на селі жінку уважали лише робочою силою її чоловіка, так сказати-б частиною його інвентаря.

Опіка над родинами червоноармійців.

Велику увагу присвячує радянське правління опіці родинами червоноармійців. Родина червоноармійця, що находиться на фронті, одержує безплатне помешкане, коли вона аж до покинання свого чоловіка на фронт мешкала в хаті, котра належала до держави. Коли вона мешкала в приватнім помешканні, то муніципалітет оплачує її. Очевидно, що і опал і світло дістає безплатно. Родина покинаних червоноармійців одержує понадто збільшений пайок, т. зв. пайок "красної звізди". Жінка червоноармійця, що не має дітей, не одержує окремої платні (воно-ж має свою власну платню), жінка з дітьми одержує окрему платню, яка однак не перевищує мінімальної платні, установленої державою.

На селі радянське правління дбає передовсім про управу землі покинаних червоноармійців. В той цілі організуєсь окремі суботники.

Інваліди мешкають в спільних заведеннях. Понадто вони вивчуют ся такого ремесла, до якого вони помімо своїх фізичних нестач є способні. Так і вони працюють для суспільності.

Додаю, що у всіх диточих домих і школах діти червоноармійців мають першесте.

Опіка над старими і інвалідами

Наслідком переведення законів про охорону праці радянським правлінням, в Росії

менше інвалідів, чим в других краях. Робітниця, що потерпіла на здоров'я при праці або наслідком неї, має ті самі права, що її мужський товариш. Теперішня опіка інвалідами, яку перенято ще з царських часів, має лише перехідний характер. Бо в будучині радянське правління заопікуєсь кождим робітником і робітницею, без зглядом на те, чи вони здорові, чи неспосібні до праці.

Рент обчислюєсь робітником після степеня його неспосібности до праці. Робітниця, або робітниця, що лише легко пошкодований та стратив менш 60 проц. своєї спосібности до праці одержує половину її місячної мінімальної платні. Коли їх неспосібність до праці перевищує 60 проц., то вони одержують припадаючу на них повну мінімальну платню. Крім сего одержують всі засоби до життя безплатно.

Істнуючі доми для старців розширюєть і число їх радянське правління побільшило. Врешті перенесено їх на село залядо того, що там легше за харчуване.

Проституція і супружество в Радянській Росії.

В старій капіталістичній державі проституція є неминучим наслідком економічного положеня жінки-вагаля і робітниця з'окрема. Робітниця продає своє тіло, щоб заспокоювати свій голод; знова буржуазна жінка продає своє тіло в той цілі, щоб користуватися всіма роскошами життя. Буржуазна держава сприяє проституції, що зв'язана з її устроєм. Інше становище спроти проституції займає радянська влада. Передовсім вона її побороює. В той цілі вона теж усунула всі доми розпусти. Вправді проституція ще не зникла цілком, бо ще не усунуєть всі передумови, що її спричинюють. Вже положене населеня в Радянській Росії спонукало много жінок, особливо зі сфер інтелігенції, віддавати ся проституції. Вона привіла інші форми, більше людські. Жінок, що віддають ся проституції не проголошувать ся поза законом, ними суспільність не погорджує. Передовсім поборою проституцію Пітер, а саме дорогою пропаганди і піднесення урівненя робітниць.

Заводову проституцію побороюють лікарі і професійні союзи. Професію призначають їй до праці. Коли вони не хочуть приймати призначеної для них праці, то їх вважаєсь дезертирами праці та переносить ся в концентраційний табір, де їх виховують для праці.

Вже в буржуазній державі супружество було і оталося важним проблемом. Супружество було для жінки до певної міри в'язницею. До певної міри воно було законом дозволене проституції. Жінка видавалась за чоловіка здебільша в цілі улашнення свого положеня. Другі жінки зробили се в той цілі, щоб осигнути так назване "соціально становиско". Много жінок змусили родичі віддавати заміж проти своєї волі. Мужчини знова женились дуже часто д'ятого, щоб при помочи жінок зробити кар'єру. Гірше було положення жінки на селі. Вправді і робітниця перенялась поглядами пануючих в буржуазних сферах, але на селі жінку уважали лише робочою силою її чоловіка, так сказати-б частиною його інвентаря.

НЕЧУВАНІ ВАРВАРСТВА.

Село Жабе, пов. Коломия.

З весною 1920 р. скликувано мужчин українських Гуцулів до одної сади в суді, де приказувано їм розділяти ся по поє, а польські жандарми і жовніри били їх нагайками, так, що зойк було чути на віддалі около 80 кроків від суду мимо того, що замкнені були вікна й двері. Молодим хлопцям кліцями витягали нігті, розбивали крисами яблука на колінах, щоби в той спосіб зробити їх на ціле жите каліками. Хто до той екекції не явив ся, то мучило палено хату. До звичайних сцен належало, те, що офіцери кидали старих людей на землю і танцювали на їх грудях. Множество калік з поломианими ребрами і розторощеними колінами є живим свідченням того знущаня.

ХОЧЕТЕ ЗНАТИ

як зорганізуваня Радянська Україна, то прочитайте брошуру, яка що тільки виийшла з друку і називаєть ся **КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ РАДЯНСЬКОЇ РЕПУБЛІКИ**

Ся брошура видана Радянським Правлінням України для масового поширеня між робітниками і селянами на Україні.

Ціна 5 центів.

Замовляти просилайте до: **UKRAINIAN LABOR NEWS Cor. Pritchard & McGregor St. WINNIPEG, MAN.**

Наслідком переведення законів про охорону праці радянським правлінням, в Росії

від. Се тому дуже просте, що для супружества виховане діти не відиграє жадної ролі. Жінка тому незалежна від чоловіка і не змушена отавати при чоловікові. Справді свобода супружества буде доперва тоді повною, коли охорона материнства і дитин буде в цілості переведена, коли матір не буде змушена журитися своєю дитиною.

Тепер є ще обов'язок зголошувати в уряд заклочене супружество, але се залишилось з старих часів. В комуністичній суспільності воно не буде потрібне. Тоді буде також злишений церковний шлюб, який заклочає ще тепер поборою населеня Росії.

В буржуазній державі панував погляд достарчат капіталізму много робочих сил. Тому також віддалене плодо було в буржуазній державі злочином. Але воно було злочином лише для робітниця, що не могли грішми окупити тайну лікаря чи акушерки.

Анархисти заступають погляд, що се річ жінки, чи вона хоче мати дитину, чи ні і тому допускаєть абортус; радянське правління виходить з становища охорони материнства і дитин, бо діти не є власністю родичів, але суспільності. І тому воно не карає матери, котрій віддають плід, але лікаря, що се виконує та карає тим здоров'я жінки на безбепеку.

Повна рівноправність жінщини наступить доперва по здійсненю наведених тут декретів. Бо доперва по цілковитім визволеню жінки з економічних кайдан вона буде в змозі вповні посвятитися праці в соціалістичній державі. Се питає послідних часів. Тепер треба підняти культурний урівне жінки, щоб вони зрозуміли користати з законів, ухвалених для їх добра, та самі працювали над їх здійсненем. На жаль дотепер не всі робітниця і селянок вдалось зайнтересувати, щоби вони брали участь в публічному житті. Дотепер є в партії ледви 15% жінщин.

Врешті належить ще згадати, що втягено жінки до акцій для піднесеня продукції, яку тепер розвивено в Радянській Росії. Звернено також увагу на те, щоб жінчин добровільно в управу урядів здоров'я, фабрично-заводських комітетів і професіонів.

ЩО Є ДІЙСНО РАДЯНСЬКА ВЛАДА.

(З галицького "Більшовика" з дня 2. вересня 1920 р.)

Радянська Влада в Галичині не виникла сама по собі милостиною Революції. Не було так як у Росії, що широкі маси досі пригнічених, скридженних людей, могутно повстали і сами почали творити нові форми життя.

Радянська Влада прийшла разом з Червоним військом. Прийшла давно бажана збідлованим пролетаріатом та селянством... Ї чекали як шастя, як чийсь милости. І дійсно декретом Галицького Революційного Комітету (Галревкому) проголошуєть ся, що власність на панську і церковну землю кауєть ся; що кауєть ся борги, яким би не було лихварим, що від нині працюючий нарід Галичини є дійсно вільний не лише на папері, по закону, бо не має над ним влади ні панів-дідичів, ні буржуів-лихварів.

Але не в тому є дійсна Радянська Влада. Не в тому, що хтось десь з гори даєть гарний закон. Ні, Радянська влада, се влада робітників та селян (і не богачів а бідніших). Весь старий лад, весь старий апарат треба зруйнувати, бо він був корисним в дійсности лише буржуазії. Нічого чекати звідки-б то не було приказу, чи інструкції, чи дозволу. Треба брати все в свої руки, робити так, як того вимагають інтереси біднішого населеня.

Так, наприклад, же скрізь майже по селах у млинах сидять старі їх власники чи арендарі, також як раніше беруть деруть з селян збіжжє, чи мукою чи грішми, та ще коверзують, кому схоче змеле, а не сподобаєть ся то й ні. Хнба без цих вискувачів не можна обійтись, хнба місцевий Ревком, не міг-би сам повести діло чи поставити якого певного чоловіка, щоб обслуговував всю громаду? То все можна зробити і треба робити, але для сього треба дійсно дати про інтереси бідноти, для сього треба шоб в Ревкомі сиділи не старі вїйти, не умірквані, поважні гази, яким за шию не капає, треба шоб там були ініціативні і сміливі люди, яким біла в свій час сала за шкуру наляла.

Хай же не сплять злидарі-бідняки!

ЩО Є ДІЙСНО РАДЯНСЬКА ВЛАДА.

(З галицького "Більшовика" з дня 2. вересня 1920 р.)

Радянська Влада в Галичині не виникла сама по собі милостиною Революції. Не було так як у Росії, що широкі маси досі пригнічених, скридженних людей, могутно повстали і сами почали творити нові форми життя.

Радянська Влада прийшла разом з Червоним військом. Прийшла давно бажана збідлованим пролетаріатом та селянством... Ї чекали як шастя, як чийсь милости. І дійсно декретом Галицького Революційного Комітету (Галревкому) проголошуєть ся, що власність на панську і церковну землю кауєть ся; що кауєть ся борги, яким би не було лихварим, що від нині працюючий нарід Галичини є дійсно вільний не лише на папері, по закону, бо не має над ним влади ні панів-дідичів, ні буржуів-лихварів.

Але не в тому є дійсна Радянська Влада. Не в тому, що хтось десь з гори даєть гарний закон. Ні, Радянська влада, се влада робітників та селян (і не богачів а бідніших). Весь старий лад, весь старий апарат треба зруйнувати, бо він був корисним в дійсности лише буржуазії. Нічого чекати звідки-б то не було приказу, чи інструкції, чи дозволу. Треба брати все в свої руки, робити так, як того вимагають інтереси біднішого населеня.

Так, наприклад, же скрізь майже по селах у млинах сидять старі їх власники чи арендарі, також як раніше беруть деруть з селян збіжжє, чи мукою чи грішми, та ще коверзують, кому схоче змеле, а не сподобаєть ся то й ні. Хнба без цих вискувачів не можна обійтись, хнба місцевий Ревком, не міг-би сам повести діло чи поставити якого певного чоловіка, щоб обслуговував всю громаду? То все можна зробити і треба робити, але для сього треба дійсно дати про інтереси бідноти, для сього треба шоб в Ревкомі сиділи не старі вїйти, не умірквані, поважні гази, яким за шию не капає, треба шоб там були ініціативні і сміливі люди, яким біла в свій час сала за шкуру наляла.

Буває так, що от землю злидар-бідак може взяти з панського буднього лану, але обіцяти їй нічим, тай і виорати немає коний.

Знову Ревком повинен подбати, повинен насяти дістати, чи з панської економії, чи в богатшого сусіда. Також з кіними, часами прийдеть ся примусити більш-менш заможного гаду, дати коний бідaku, який їх немає, на який день раз там, чи двічі в тиждень, шоб той міг з тим шматочком землі упоратися. Нічого боїтись, нічого казати, що то його власність. Як то можна і таке інше шасте, люди голови свої складають на фронті за шасте тих, що сидять в тилу, а він буде патькати ся над своєю конякою, чи там пудом насіяні. Всі повинні один другому помагати. Як хто не хоче добровільно, треба його примусити. Знову повинен робити місцевий Ревком, не чекаючи жадних інструкцій чи приказів. За всім він повинен стежити, за всякого бідака піклувати ся, а се буде тоді, коли Ревком буде весь чад під контролю громади, а власне її бідніших членів, яким більше всего потрібна допомога, які більше всего зацкавлені в новому соціалістичному ладу.

Не робить Ревком того що потрібно, скинути його, посадити нових, енергичніших, кращих. Всім треба цікавитися, за всім пильнувати, на те і повне на можливість, на те і повне право бідноти. І от, коли таким чином дійсно вона візьме в свої руки, відбере у буржуї, у панів те що вони в неї довгими віками "по закону" забирали, коли біднота зорганізуєть ся і одностайно стане до будованя нового жита, от тоді то і буде дійсно Радянська Влада.

Хай же не сплять злидарі-бідняки! Хай же пильнують, шоб їх

Зеліничий страйк в Порто-Ріко.

САН ХУАН, Порто-Ріко, 23. цвітня. — Вся зелінична служба, включаючи й пошту, покинула вчєра працю в наслідок проголошеня страйку зеліничних робітників.

На загальне число 1.100 зеліничних робітників 800 виийшли на страйк, коли компанія не хотіла назад прийняти до служби одного стаційного агента, якого без достаточної причини була віддалена.

не обкрали ті, що обкрадали вже не раз!

Геть панських підначків, тих що хотять влізти на шию простому народові!

Простий мужик-бідак, простий робітник-пролетар — от то повинен твердо рукою взяти всю владу!

А вчені люди, всілякі поповачі, панове доктори, адвокати, ті що досить за Петлюри, чи Петрушевича, чи польської шляхти політруквали та шкодили, ті хай забирать ся геть з Червоної Галичини. А хто з них є чесний і дійсно хоче народови служити, хай іде трудящим у поміч, хай служить як колінь за платню служив буржуазії. А до влади його не пускати, бо знов почне кошахти вести. Радянська Влада, то влада робітників та селян. Хай такою вона і буде в Червоній Радянській Галичині.

Володимир Затонський.

СТАЛІН ПРО НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАНЕ В СОВ. РОСІЇ.

З Москви доносять, що на X. Конгресі Російської Комуністичної Партії Сталін уголосив доклад про національне питане в Світській Росії.

Доба совітського режиму, — говорив Сталін, — є добою знищеня капіталізму і зліквідованя поневолення національній меншості. На території Р. С. Ф. С. Р. всі націоналісти мають рівні права.

Колиши поневолені народи терплять ще й нині через левного рода нерівности. Причиною сего є те, що вони позістали позаду на економічнім, політичнім і культурнім полі. Ся дійсна нерівність мусить бути усунена через удалене їм помічи на економічнім і культурнім полі.

Щоби мати спромогу удержати ся проти здієних сил всевітньої буржуазії, заходять konieczність злуки всіх радянських републік в один державний союз. Такою злукою всіх економічній і військових сил є Р. С. Ф. С. Р.

Хоч в радянських републіках нема вже більше безправних національностей, то мимо сього істнує ще дальше національне питане. Царський режим поділив нам в спадщині зубожі національностей, яких збуло забрано для російських і козацьких колоній. Сі старим режимом ограблені національностей мусить ся надіти землею і виряжене їм шкода мусить бути направлена. Цілий ряд пограничних народів не переходив через добу міжнародного капіталізму. З зовсім примітивної форми економічного жита мусили вони сейчас перейти до економічного жита совітів.

Свою бесіду закінчив Сталін отсими словами:

Міцанський устрій показав ся неспосібним, щоби розв'язати національне питане. У своїх змаганях винайти якесь розв'язане, він з сього питання зробив колоніальне питане і шасте, люди голови свої складають на фронті за шасте тих, що сидять в тилу, а він буде патькати ся над своєю конякою, чи там пудом насіяні. Всі повинні один другому помагати. Як хто не хоче добровільно, треба його примусити. Знову повинен робити місцевий Ревком, не чекаючи жадних інструкцій чи приказів. За всім він повинен стежити, за всякого бідака піклувати ся, а се буде тоді, коли Ревком буде весь чад під контролю громади, а власне її бідніших членів, яким більше всего потрібна допомога, які більше всего зацкавлені в новому соціалістичному ладу.

Не робить Ревком того що потрібно, скинути його, посадити нових, енергичніших, кращих. Всім треба цікавитися, за всі